

РОЗДІЛ XII

ЮРИСПРУДЕНЦІЯ

Алексєєнко Анна

*Херсонський факультет Одеського державного університету
внутрішніх справ (Україна)*

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЖИТТЯ

У статті досліджено поняття евтаназії. Розглянуто право на евтаназію в контексті реалізації права на життя. Зазначено, що проблема евтаназії виступає як один із виразів наростаючої в сучасному суспільстві «автономії особистості» – автономного вибору, права на індивідуальну свободу щодо власного життя. Наголошено на тому, що питання полегшення людських страждань, гуманного ставлення до людини та її життя, а також реалізація права людини на смерть за допомогою процедури евтаназії набуває все більшої актуальності у всьому світі. Проаналізовано зарубіжний досвід впровадження евтаназії.

Ключові слова: евтаназія, право на життя, тяжкохворі, гідна смерть, гуманізм.

Питання легалізації такої медичної практики як евтаназія є, безумовно, дуже серйозним, а правові проблеми, пов'язані з евтаназією, повинні розглядатися в тісному зв'язку з правом на життя, яке є одним із базових та невід'ємних прав людини. Однак, відсутність у законодавстві України та більшості інших країн правових актів, що регламентують процедуру евтаназії, не дає змогу здійснювати її правову оцінку, спотворює об'єктивне розуміння феномена евтаназії та необхідність її легалізації. Окрім того, багато вчених побоюються, що формальний дозвіл евтаназії може стати певним психічним гальмом для пошуку нових ефективніших засобів діагностики та лікування тяжкохворих, оскільки медичне знання постійно стимулюється саме боротьбою зі смертю. Зважаючи на це, проблема евтаназії досі залишається невирішеною.

Саме поняття «евтаназія» є комплексним, поєднує в собі медичний, біологічний, релігійний, правовий, морально-етичний аспекти, чим викликано неоднозначне ставлення соціуму до цього

феномену. Аналізуючи праці фахівців у галузі медицини Дж. Перейри, Р. Хакстейбла, А. Патіла слід зазначити, що евтаназію вони визначають як «діяння, вчинене лікарем з метою навмисного припинення життя невиліковно хворої людини на її прохання» (Huxtable, 2009; Patil, 2013; Pereira, 2011).

Українське суспільство неоднозначно ставиться до процедури евтаназії і не завжди бажає людини піти з життя. Про це свідчить відсутність цього інституту в Україні та будь-яких правових норм, які регламентують цю процедуру. Чинне законодавство України суворо забороняє вчинення евтаназії у будь-якій формі. Пряма вказівка на процедуру евтаназії в будь-якому нормативно-правовому акті України відсутня. Евтаназія опосередковано згадується лише у ч. 4 ст. 281 Цивільного кодексу України, де зафіксовано, що «забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя» (Цивільний кодекс України, 2003). В свою чергу, Кримінальний кодекс України не містить норм щодо вбивства, вчиненого на прохання пацієнта або за мотивами почуття жалості до нього, а отже, дане діяння кваліфікується за ч. 1 ст. 115 КК України, тобто як простий склад убивства (Кримінальний кодекс України, 2001).

Аналізуючи законодавство європейських країн щодо легалізації евтаназії, слід зазначити, що сьогодні низка європейських країн на законодавчому рівні визнали право людини на смерть і не вважають евтаназію кримінально-караним діянням. Піонерами у русі за евтаназію є такі європейські держави як Нідерланди та Швейцарія. Легалізувавши активну евтаназію шляхом прийняття «Review Procedures for Termination of Life on Request and Assisted Suicide and Amendment of Criminal Code and Burial and Cremation Act» (1988-1999). Нідерланди надали дозвіл на її проведення. Метою нідерландського законодавства було полегшення мук та страждань невиліковно хворих, які унеможливають їх подальше гідне існування. Тому цей закон не суперечить ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та ст. 2 Європейської Конвенції з прав людини.

Ряд інших європейських країн (наприклад, Німеччина) підтримують застосування евтаназії, про що свідчить ухвалене ними законодавство. Так, у Німеччині Федеральний конституційний суд ухвалив рішення, згідно з яким право на смерть за власним бажанням визнано особистим невід'ємним правом людини. При цьому

суд зазначив, що заборона евтаназії порушує права тяжкохворих. Однак поки що німецьким парламентом не прийнято жодного законопроекту щодо процедури здійснення евтаназії (Стець, 2020).

Таким чином, незважаючи на важкість сприйняття поняття евтаназії, суспільство в особі наукової, медичної та правової спільноти, має знайти відповідні форми практики та переконливі аргументи, які допоможуть у глибшому розумінню евтаназії у свідомості людей. Україна має взяти за основу таку ідею легалізації евтаназії, в якій базисом стане її здійснення виключно медичним працівником з дотриманням усіх необхідних медичних процедур.

Література:

1. Стець. А. Конституційний суд Німеччини визнав евтаназію особистим правом людини. 2020. URL: https://zaxid.net/konstitutsiyniy_sud_nimechchini_dozvoliv_evtanaziyu_n1498345
2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Huxtable. R. Euthanasia, Ethics and the Law: From Conflict to Compromise. *Clinical Ethics*. 2009. 4 (1), Pp. 31-35.
5. Patil. A. Euthanasia – Ethical and Legal Perspectives. *Journal of Health Sciences*. 2013. pp. 7-10. URL: https://www.researchgate.net/publication/295699126_Euthanasia_Ethical_and_Legal_Perspectives
6. Pereira. J. Legalizing euthanasia or assisted suicide: the illusion of safeguards and controls. *Current Oncology*. 2011. 18(2). pp. 38-45. URL: <https://doi.org/10.3747/co.v18i2.883>
7. Review Procedures for the Termination of Life on Request and Assisted Suicide and Amendment of the Criminal Code and the Burial and Cremation Act 1998-1999. URL: <https://www.ieb-eib.org/ancien-site/pdf/loi-euthanasie-pays-bas-en-eng.pdf>

Кузьменко Юлія, Думанський Роман

*Херсонський факультет Одеського державного університету
внутрішніх справ (Україна)*

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

У статті подано аналіз проблеми корупції в Україні та висвітлено важливість антикорупційної політики для протидії цьому явищу. Подано розгляд корупції як загрози національній безпеці країни та наводяться ознаки корупційних діянь. Зміст статті вказує на передумови виникнення корупції, які можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми.